

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

География және табиғатты пайдалану факультеті

География, жерге орналастыру және кадастр кафедрасы

ALSZ 3216 «ЛАНДШАФТТАРҒА БЕЙІМДЕЛГЕН ЕГІНШІЛІК ЖҮЙЕСІ»

пән бойынша қорытынды емтихан

БАҒДАРЛАМАСЫ

**6B07303 - ЖЕРГЕ ОРНАЛАСТЫРУ «Білім беру бағдарламасы» бойынша 3
курс, күндізгі оқу**

АЛМАТЫ 2022

«ALSZ 3216 – Ландшафттарға бейімделген егіншілік жүйесі» пәні бойынша қорытынды емтихан бағдарламасын «6B07303 – Жерге орналастыру» білім беру бағдарламасы бойынша білім беру бағдарламасының оқу жоспары негізінде География, жерге орналастыру және кадастр кафедрасының аға оқытушысы Зулпыхаров К.Б. дайындады.

Бағдарлама география және табиғатты пайдалану факультетінің география, жерге орналастыру және кадастр кафедрасының мәжілісінде қарастырылды.

№ 4 хаттама «11» қазан 2022 ж.,

Кафедра меңгерушісі _____ Нүсіпова Г.Н.

ПӘН БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

Қорытынды емтиханның міндеті – студенттердің оқу барысын алған білімдерін курс барысында қарастырылған тақырыптарға сәйкес жүйелеу және бағалау.

Қорытынды емтихан бағдарламасы географиялық ақпараттық технологиялар, қазіргі таңда қолданыста жүрген бағдарламаларды пайдаланудың маңыздылығы, мазмұны мен мақсаттарына, дамуға арналған сұрақтарға, студенттердің оларды қолдану барысында қажетті білім мен практикалық дағдыларды алуға көмектесетін сұрақтарды қамтиды.

Бағдарламада емтиханға дайындалуға арналған курстың барлық тақырыптары және әдебиеттерді оқуға арналған ұсынылған кітаптар мен ережелер бар.

Қорытынды емтиханға студенттің жауабы баллдық жүйемен бағаланады. ҚазҰУ академиялық саясатының негізінде (2019 ж.):

2.17.3. Ағымдық үлгерімді бақылау бағасы кем дегенде 60%-ы пән бойынша білімді қорытынды бағалаудың, бағалау және қорытынды емтихан кем дегенде 30% - ы пән бойынша қорытынды баға.

2.17.4. Пән бойынша қорытынды баға білім алушының бақылау кезеңінде де, қорытынды бақылауында да оң баға алған жағдайда ғана есептеледі.

Емтиханды тапсыру түрі - тестілеу. СДО Moodle жүйесі арқылы онлайн іске асырылады. Тестілеуді бақылау - интерактивті прокторинг арқылы жүзеге асады.

Тест – тестті тапсыруды прокторингтің автоматты жүйесі, проктор немесе оқытушы (прокторинг болмаған жағдайда) бақылайды.

Тестілеудің өтуін бақылау онлайн прокторинг технологиясы арқылы жүзеге асырылады.

Прокторинг технологиясы (ағылш. "proctor" – емтихан барысын бақылау). Прокторлар аудиториядағы әдеттегі емтихандағы сияқты, емтихан тапсырушылардың сынақтардан адал өтуін бақылайды: тапсырмаларды өз бетінше орындауы және қосымша материалдарды пайдаланбауын бақылайды. Веб-камера бойынша нақты уақытта өтіп жатқан онлайн-емтиханды маман (көзбе-көз прокторинг), немесе сыналудың жұмыс үстелін, кадрдағы тұлғалар санын, бөгде дыбыстар немесе дауыстар және тіпті көзқарас қозғалысын бақылайтын бағдарлама (киберпрокторинг). Аралас прокторинг түрі жиі қолданылады: бағдарламаның ескертулері бар емтиханның бейнежазбасын адам қосымша қарап шығады және бұзушылықтардың шын мәнінде орын алғаны жөнінде шешім қабылдайды.

Пән бойынша жалпы тест жинағы 75 сұрақтан тұрады, әрбір тест сұрағында 5 жауап нұсқасы, оның ішінде 1 дұрыс жауап берілген.

Емтихан ұзақтығы: әр студентке 25 сұрақ және 60 минут уақыт беріледі.

Балл қою уақыты: баллдар тестілеу аяқталғаннан кейін бірден автоматты түрде қойылады.

Максималды баға 25 тест-сұраққа дұрыс жауап берген жағдайда 100 балл деп бағаланады. Әр дұрыс жауапқа 4 балл.

МАҢЫЗДЫ: тест емтихан кестесі бойынша өткізіледі. Білім алушылар мен оқытушылар емтихан кестесі туралы алдын ала хабардар болады.

Тестілеуден бұрын жұмыс орнын дайындау

- Тестілеу сәтті өтуі үшін тестілеу басталғанға дейін келесі әрекеттерді орындау қажет:
- Бөлменің жақсы жарықтануын қамтамасыз ету
- Интернетке қосылудың қол жетімділігі мен жылдамдығын тексеру
- Камера мен микрофон жұмысын тексеру

- Жеке сәйкестендіру үшін құжаттарды дайындау
- Ең жоғары өнімділікке жету үшін компьютерді қайта қосыңыз
- Браузердегі барлық қажет емес артық парақтарды және бағдарламаларды өшіріңіз
- Құлаққаптар, кітаптар мен жазбаларды пайдаланбаңыз (егер олар емтихан ережелерінде болмаса)
- Мониторлардың қайталануын өшіру (егер бар болса)

ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БОЙЫНША ҚАРАСТЫРЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР

1. Егіншілік жүйесінің агроөнеркәсіптегі негізгі (базалық) құрылымы.
2. Ландшафт пен агроландшафт түсінігі.
3. Табиғи және табиғи-ауылшаруашылықтық ландшафттарды географиялық жіктеудің (классификация) ұстанымдары.
4. ЛБЕЖ туралы түсініктің мәні, бұл жүйенің мақсатын, шешетін мәселелерін және зерттеу әдістері.
5. ЛБЕЖ-ді жобалаудағы ірі масштабтағы карталарды құрастыруға және оның агротехнологиясын жасауға қажетті ғылыми корлардың маңызы.
6. Аумақтағы(территория) ландшафттық жүйенің құрамдық компоненттік карталарын құрастыру үшін ГАЖ технологиясын таңдаудың механизмі.
7. ЛБЕЖ-ді жобалаудағы аумақтық талдау үшін ғарыштық түсірілімдердің рөлі.
8. Агроландшафттық карталарды құрастырудағы дешифрленген ғарыштық түсірілімдерді пайдалану үшін, олардың карталарға сәйкес масштабтарын іздестіру әдістері.
9. Аумақтық талдау кезіндегі ірі масштабтағы карталарды бірінен кейін бірін құрастырудың ұстанымдары.
10. Жер бетінің суларының, топырақтық-геоморфологиялық, геоботаникалық және ландшафттық карталарды құрастырудың әдістері.
11. Ландшафттарды мекенге, қонысқа, қонысшаға және фацияға бөлудің (дифференциация) әдістері.
12. Құрастырылған компоненттік карталарды түсіндіре-талдау мақсатындағы қосымша жасалатын еңгістік, экспозициялық және басқада ірі масштабтағы балама карталарды құрастыру әдістері.
13. Жерді бағалаудың бұрынғы (белдемдік-зоналық) және ЛБЕЖ-дегі агробағалаудың негізгі айырмашылықтары.
14. Жерді агробағалау мен ауылшаруашылық дақылдарының агроэкологиялық талғамдарының арасындағы байланыстар.
15. Агроландшафттардың кәрізденулері мен (дренированность) жер бетінің ағындарын агроэкологиялық бағалауды сипаттап беріңіз.
16. Топырақ жабындығының құрылымын, аумақтың табиғи кәрізділігін және топырақтың жел арқылы болатын шығындарын агроэкологиялық бағалаулар.
17. Жерді ландшафты-экологиялық жіктеу (классификация) мен типтеудің (типизация) агроэкологиялық ұстанымдық схемасы.
18. Табиғи-ауылшаруашылықтық провинциялар арқылы жерді ландшафтты-экологиялық жіктеу.

19. ЛБЕЖ-ды жобалаудағы топырақты жіктеуді пайдалану ерекшеліктері.
20. Жердің түрлерін агроэкологиялық топтастыру ұстанымдары.
21. Қандай жағдайда ауыр металдар «микроэлементтер, ауыр металдар және шашыранды элементтер» деп аталады. Олардың пайдалы және пайдасыз қасиеттері.
22. Ауылшаруашылығында пайдаланылатын жерлердің радионуклидтермен ластануын бағалаудың әдістері.
23. Агротөзімділік мен шалғындарды радиозэкологиялық жіктеудің (классификация) ұстанымдары.
24. Шаруашылыққа пайдаланылатын жерлердің радионуклидтермен ластануларын бейтараптандыру мүмкіндіктері.
25. Ауылшаруашылығын шыбын-шіркейдің (нсекомые), кеміргіштердің және арам шөптердің экономикалық зияндары.
26. Шыбын-шіркей мен кеміргіштерді есепке алу әдістері.
27. Шыбын-шіркей мен кеміргіштерден таралатын аурулардың дамып, таралуларын сипаттап, оларды есепке алу әдістері. .
28. Агротөзімділіктегі арам шөптерді есепке алу әдістері.
29. Табиғи ландшафттардың экологиялық тұрақтылықтарының (төзімділігі) мәні.
30. Агротөзімділіктегі экологиялық тұрақтылықтарының (төзімділіктерінің) мәні.
31. Агротөзімділіктегі арам шөптер мен топырақтардың деградациялану жағдайларын бағалаудың ұстанымдары.
32. Агротөзімділіктегі экологиялық сипатталуы туралы түсінік.
33. Белгілі бір қарқындылық сипаттағы егіншілік дәрежесіндегі агротөзімділіктегі тиімділігі мен салыстырмалы сандық бағалау.
34. Топырақтық бонитеттік балын анықтау әдісін айтып, оның дақылдардың түсімділігімен корреляциялық байланысы.
35. Ауылшаруашылық дақылдарын өндіріп-өсірудің агроэкологиялық – кешенді жағдайлары талдау.
36. «Бонитеттік балдың өнімділік-түсімділік (урожайная) бағасы» деген түсінік туралы баяндап, бонитеттік балды математикалық әдісі.
37. Ауылшаруашылығына пайдаланылатын жерлердің кадастрлық бағасын анықтау.
38. Шаруашылықтардағы жоспарлы-экономикалық міндеттерді орындауда, жерді тиімді пайдалануды ұйымдастыруда, жерге орналастыру жобасын жасауда және жер салығын негіздеудегі кадастрлық бағалау.
39. Кадастрлық бағалау нысанының технологиялық қасиеттерінің интегралды көрсеткіштерін анықтау.
40. Агротөзімділіктегі жерлердің кадастрлық бағаларын анықтау әдістері.

Емтиханға дайындалуға қажетті әдебиет.

Негізгі:

1. Агротехнологии зерновых и технических культур в Центральном Черноземье. Учебное пособие /Под ред. В.А.Федотова – Воронеж: «Истоки», 2004, 154 с.
2. Агроэкология/ Под ред. В.А. Черникова и А.И. Чекереса – М.: Колос, 2000, 536 с.
3. Адаптивно-ландшафтные системы земледелия Новосибирской области /Под ред. В.И. Кирюшина и А.Н. Власенко – Новосибирск: СибНИИЗХим СО РАСХН, 2002, 363 с.

4. Айдаров И.П., Арент К.П., Голованов А.И. и др. Концепция мелиорации сельскохозяйственных земель в стране – М.: МГМИ, 1992.
5. Айдаров И.П., Голованов А.И., Никольский Ю.Н. Оптимизация мелиоративных режимов орошаемых и осушаемых земель – М.: Агропромиздат, 1990, 58 с.
6. Айдаров И.П. Перспективы развития комплексных мелиораций в России – М., 2004.
7. Алексахин Р.М. и др. Рекомендации по ведению растениеводства на радиоактивно загрязнённых территориях России – М., 1997.
8. Андреев И.П., Драгайцев В.И., Буклагин Д.С. Тенденции развития и эффективность зарубежной сельскохозяйственной техники – М.: Информагротех, 1998.
9. Бараев А.И. и др. Почвозащитное земледелие – М.: Колос, 1975, 304 с.
10. Беденко В.П., Коломейченко В.В. Основы продукционного процесса растений – Орёл, 2003, 260 с.

Қосымша:

1. Благовещенский Г.В., Войтович Н.В., Полев Н.А. и др. Низкозатратные технологии производства растительного белка и воспроизводство плодородия почвы/ Информационный бюллетень – НТС МСХ РФ, 2000, №3, 31.
2. Васенёв И.И. Почвенные сукцессии как форма эволюции почв таежных и антропогенно измененных лесостепных экосистем/ Автореф. дисс. докт. биол. наук. – М., 2003, 50 с.
3. Васенёв И.И., Букреев Д.А., Васенёва Э.Г. и др. Информационно-справочные системы по оптимизации землепользования в условиях ЦЧЗ – Курск, 2002, 110 с.
4. Вершинин В.В. Теоретические положения землеустройства загрязнённых территорий – Волгоград: Изд-во Страница-2, 2003, 179 с.